

Beslut

Datum 2022-07-07
Dnr RAÄ-2022-1116

Avdelning Kulturmiljöavdelningen
Enhet Förvaltningsärenden och bidrag

Ändring av skyddsbestämmelser för det statliga byggnadsminnet Måseskärs fyrplats, Orust Måseskär 1:1, Orust kommun, Västra Götalands län

Riksantikvarieämbetet beslutar med stöd av 8 § förordningen (2013:558) om statliga byggnadsminnen att bifogade skyddsbestämmelser ska gälla för Måseskärs fyrplats, Orust Måseskär 1:1, Orust kommun, Västra Götalands län.

Ärendet

Regeringen beslutade 2017-12-07 att Måseskärs fyrplats ska vara statligt byggnadsminne enligt förordningen (2013:558) om statliga byggnadsminnen. Skyddsbestämmelserna har setts över i samband med att Sjöfartsverket har tagit fram ett vårdprogram för det statliga byggnadsminnet. Tidigare skyddsbestämmelser, daterade 2018-03-19, innehöll felaktigheter. Vidare har historik och motivering lagts till och skyddsbestämmelserna, i sin helhet, har förtydligats.

Ett förslag till ändring av skyddsbestämmelserna, daterat 2022-04-11, har remitterats till Sjöfartsverket som, i remissvar daterat 2022-05-25, har meddelat att de inte har någonting att erinra.

Detta beslut har fattats av enhetschefen Christian Runeby efter föredragning av handläggaren Kersti Lilja.

Beslutet har signerats elektroniskt och saknar därför namnunderskrift.

Riksantikvarieämbetet
Box 1114
621 22 Visby
Tel 08-5191 8000
E-post registrator@raa.se
www.raa.se
Org.nr 202100-1090
Bankgiro 5052-3620

Bilaga 1: Skyddsbestämmelser

Kopia till: Länsstyrelsen i Västra Götalands län, Orust kommun, Göteborgs stadsmuseum, RAÄ/Bebyggelseregistret

Skyddsbestämmelser för det statliga byggnadsminnet Måseskärs fyrlplats, Orust Måseskär 1:1, Orust kommun, Västra Götalands län

Byggnadsminnet omfattar området innanför linjen på bifogad karta. Följande byggnader ingår i byggnadsminnet:

Kategori A (exteriör, stomme, planlösning, fast inredning tillkommen före år 1950 samt teknisk utrustning tillkommen före år 1978)

1. Gamla fyren, uppförd 1865

Kategori B (exteriör, stomme, planlösning och fast inredning tillkommen före år 1950)

2. Bostad för fyrbetjäningen, uppförd 1865

3. Matkällare, uppförd 1865

4. Redskapsbod, uppförd 1865

Kategori C (exteriör och stomme)

5. Krutbod, uppförd på 1890-talet

6. Norra sjöboden, troligen uppförd i början av 1900-talet

7. Södra sjöboden, troligen uppförd i början av 1900-talet

8. Maskinhus, uppfört 1883

Kategori D (exteriör)

9. Fyrmuseibod, ersatte 1990-tal fotogenbod från 1890-talet

10. Dusch- och gäststuga, ersatte på 1990-talet tvätt- och bagarstuga från 1906

11. Nya fyren, uppförd 1978

Följande skyddsbestämmelser gäller för byggnadsminnet:

1. Området får inte ytterligare bebyggas eller på annat sätt förändras. Inom området får inte vidtas sådana åtgärder med mark och vegetation som minskar byggnadsminnets kulturhistoriska värden. Stenmursomgärdade odlingslotter, betonggjutna gångstigar och kanonplats med kanon ska bevaras. Nya permanenta tillskott som skyltar och belysning får inte placeras inom byggnadsminnet.
2. Byggnaderna får inte rivas, flyttas, till sitt yttre byggas om eller på annat sätt förändras.
3. Byggnaderna ska vårdas och underhållas så att de inte förfaller. Vård- och underhållsarbeten ska utföras med material och metoder som är anpassade till byggnadens egenart på ett sådant sätt att byggnadens kulturhistoriska värden bevaras. Materialen ska vara kompatibla med varandra och metoderna, möjliggöra framtida underhåll, vara återbehandlingsbara och anpassas i egenskaper som kulör och ytstruktur till byggnadsminnet. Gårdstunet ska hållas väl hävdat och vara fortsatt inhägnat.
4. I byggnader i kategori A, B och C får stommen inte rivas, byggas om, göras ingrepp i eller ersättas med andra material. Undantag för förbud mot ingrepp i stomme gäller för håltagningar upp till 30 mm i diameter. Sådana ingrepp får dock inte göras intill varandra.
5. I byggnader i kategori A och B får ingrepp i, eller ändring av, planlösning och fast inredning tillkommen före år 1950 inte göras.
6. I byggnad i kategori A ska teknisk utrustning tillkommen före år 1978 bevaras i befintligt skick och placering.

Om det finns särskilda skäl får, enligt 7 § förordningen (2013:558) om statliga byggnadsminnen, byggnadsminnet ändras i strid mot skyddsbestämmelserna. Den statliga förvaltaren ska lämna in ansökan om tillstånd till sådan ändring på en särskild blankett till Riksantikvarieämbetet.

Byggnader som ingår i byggnadsminnet: 1. Gamla fyren. 2. Bostad för fyrbetjäningen. 3. Matkällare. 4. Redskapsbod. 5. Krutbod. 6. Norra sjöboden. 7. Södra sjöboden. 8. Maskinhus. 9. Fyrmuseibod. 10. Dusch- och gäststuga. 11. Nya fyren.

Övriga byggnader som inte ingår i byggnadsminnet: 12. Utställningsbyggnad, uppförd på 2000-talet. 13. Bastu, uppförd på 2000-talet.

Begreppsförklaringar

Med *mark* avses den jord som omger byggnaderna med eller utan beläggning och anlagd växtlighet.

Med *vegetation* avses planterade buskar, häckar, gräsmattor och perenner.

Med *vård och underhåll* avses åtgärder för skötsel som behövs för att vidmakthålla en byggnads tekniska egenskaper och utseende. Underhåll avser både arbeten som måste göras vid upprepade tillfällen och speciella åtgärder som ska hålla byggnaden i gott tekniskt skick. Till underhåll räknas inte åtgärder som tillför en byggnad nya egenskaper, till exempel en ny kulör. Exempel på underhållsåtgärder är: ommålning, putslagning, lagning av tak och utbyte av skadade delar, dock inte omläggning av hela takytor eller omputsning av hela byggnaden.

Med *material och metoder* som är anpassade till byggnadernas egenart avses material och metoder som ursprungligen användes när en byggnad eller byggnadsdel uppfördes. I de delar av byggnadsminnet där kulturhistoriskt relevanta material fortfarande används får dessa inte ersättas med andra material. Med metoder avses bland annat bearbetning av trä och applicering av puts och färg.

Med *stomme* avses byggnadens konstruktiva/bärande delar såsom bjälklag, balkar, pelare, valv, takstolar, bärande ytterväggar och bärande innerväggar, murar, murstockar och grundkonstruktioner. Till stomme räknas inte de ytskikt som finns på bärande konstruktioner, till exempel putslager, färgskikt och golvmaterial. Med undantagna mindre ingrepp avses genomgående håltagningar exempelvis för ledningsdragningar och uppfästningsanordningar.

Med *planlösning* avses det sätt rummen eller utrymmen i en byggnad är fördelade och belägna i förhållande till varandra. Med förändring avses till exempel rivning av väggar, trappor, upptagning eller igensättning av dörröppningar, ändring av kommunikationsvägar, rumsformer och rumsvolymer samt delning av rum med väggar eller bjälklag.

Med *fast inredning* avses det varmed byggnaden blivit försedd, om det är ägnat till stadigvarande bruk för byggnaden eller del av denna. Fast inredning omfattar till exempel dörrar, fönster, lister, taklister, paneler, golvbeläggning, trappor och räcken, eldstäder och kakelugnar.

Kulturhistorisk värdebeskrivning

En tidig Heidenstamsfyr

Måseskärs gamla fyr är en tidig Heidenstamsfyr, den fjärde i ordningen att uppföras och den första i sitt slag på västkusten. Få förändringar har gjorts i Måseskärs fyr sedan uppförandet år 1865. Fyren utgör en god representant för fyrtypen.

Måseskärs fyr avspeglar tydligt 1800-talets nya material och konstruktioner sprungna ur industrialismen. Fyren berättar om den nya ingenjörarkitekturen, i Sverige utvecklad under ledning av lots- och fyrrinrättningens överingenjör Gustaf von Heidenstam, som innebar en rationalisering inom fyrbyggandet. Byggnadsdelar i gjutjärn samt smitt och valsat järn kunde prefabriceras i verkstad och lyftas på plats. Genom Heidenstamsfyren kunde fyror placeras på platser med svåra väder- och markförhållanden. Heidenstamsfyrens öppna järnkonstruktion kunde väl parera vind och vågor och markförankring genom skruppåsgrund gjorde det möjligt att placera fyrtypen på lös sand. Måseskärs fyr var en för tiden modern fyr och en av landets första större konstruktioner som till delar utfördes i galvaniserat järn. Måseskärs fyr berättar om teknisk utveckling och den ingenjörarkitektur som utvecklades inom det svenska fyrbyggandet under 1800-talets andra hälft och tillskrivs ett synnerligen högt kulturhistoriskt värde.

Fyrteknisk utveckling under drygt hundra år

På Måseskärs fyrplats är det möjligt att följa den fyrtekniska utvecklingen från 1860-talets järntorn till det sena 1970-talets fyr i fiberarmerad plast. I den gamla fyren finns en lins av 3:e ordningen tillverkad 1887 av franska F. Barbier & Cie. Linsen är lagrad på åtta metallhjul och driven med urverk och lod. Fyrljuset elektrifierades 1950. Längs fyrtornets utsida löper en lodtrumma från 1919.

I anslutning till den gamla fyren finns en mindre byggnad från 1990-talet som används som ett enkelt fyrmuseum. Byggnaden står placerad i samma läge som en tidigare fotogenbod, vilken bör ha tillkommit i samband med att fyrens moderatörlampa för rovolja ersattes med en fotogenlampa under 1880-talet. 1990-talsbyggnaden kan möjligtvis bestå av delar av den ursprungliga fotogenboden men byggnadens uttryck är allt igenom modernt. Byggnadens begränsade volym samt dess placering har emellertid viss förmåga att spegla den tidigare fotogenboden kopplad till utvecklingen av fyrljuset.

På öns södra del kan mistsignalerings utveckling utläsas. År 1873 ersattes den ursprungliga gonggongen med kanoner. På en klippvall står idag en sexpundig kanon av Aschlings modell på lavett kvar. I närheten till denna står en krutbod med ett pyramidtak som ger byggnaden ett särpräglat uttryck. Söder om kanonplatsen finns ett maskinhus från år 1883, vilket uppfördes för att inhysa en koleldad ångmistsirén. Mistsirén och utvändiga delar av den tekniska utrustningen har demonterats men invändigt finns motor och diesellaggregat till den senare nautofonen bevarad. Strax öster om maskinhuset finns även en damm sprängd i klippan som berättar om den ursprungliga ångdrivna mistsignalerings. Invid den nya fyren finns den nautofon med dimdetektor som

möjliggjorde avbemanning av fyrplatsen. I fyrbetjäningens tidigare bostadshus avspeglas den fyrtekniska utvecklingen i lokaltelefoner från 1950-talet, vilka möjliggjorde kommunikation mellan bostadshus och maskinhus. Måseskärs fyrplats har god förmåga att spegla fyrteknisk utveckling under drygt hundra år. Kopplat till fyrplatsen finns synnerligen höga fyrteknikhistoriska värden.

Måseskärs fyr som del i 1800-talets stora utbyggnad av fyrsystemet

Fyrarna tillkomna under 1800-talets andra hälft står idag som monument över dåtidens framväxande industrisamhälle och den kraftigt ökande handelssjöfarten, vilket föranledde en omfattande utbyggnad av det svenska fyrsystemet. Bara på västkusten uppfördes cirka ett tjugotal fyrar under perioden. Måseskärs fyr har som del i berättelsen om industrialiseringen och utvecklingen av sjöfarten under 1800-talets andra hälft ett högt samhälls- och sjöfartshistoriskt värde.

Berättelsen om livet på en fyrplats

Den ursprungliga bebyggelsekärnan utgörs av fyrbetjäningens bostadshus, matkällare och redskapsbod placerade runt ett inhägnat gårdstun. Matkällare och redskapsbod är tämligen välbevarade och speglar behov och förutsättningar samt material och konstruktioner under 1860-talet. Bostadshuset byggdes till 1928 och renoverades genomgripande år 1956 men har till exteriör och planlösning i hög utsträckning bibehållit sin ursprungliga karaktär. I lägenheterna finns små toaletter och kök med vattenmantlade kökspannor och emaljerade spisar som berättar om kraven på högre boendestandard vid 1900-talets mitt. I vindsvåningen finns också ett välbevarat rum från 1881 som fungerade som lektionssal och bostad åt lärarinnan som var anställd för att undervisa på fyrplatsens lotsbarnskola. Strax nordväst om redskapsboden finns en tidigare tvätt- och bagarstuga som uppfördes under det tidiga 1900-talet. Byggnaden är ombyggd till ett övernattningsrum med dusch och är genomgripande moderniserad. Den karaktäristiska skorstenen nödvändig för bakugnen är riven. Även det ursprungliga bykkaret är rivet men byggnadens tidigare funktion kan ännu i viss mån utläsas genom dess volym och placering i nära anslutning till en damm söder om byggnaden.

I norr finns fyrplatsens lilla hamn med två sjöbodar, sannolikt tillkomna under det sena 1800-talet eller det tidiga 1900-talet. I pragmatiskt utförda lappningar och lagningar av bebyggelsen synliggörs fyrplatsens otillgängliga läge och de svårigheter som fanns med att frakta material till ön. Till exempel har en gammal profilerad sockel använts som panelbräda i en av sjöbodarnas fasader. Spridda i skyddade sänkor över ön finns stenmursomgärdade odlingslotter där fyrbetjäningsfamiljerna odlade för hushållsbehov. För lättare framkomlighet gjöts slingrande betonggångar mellan öns byggnader. Det innan vattenklosetternas tid nödvändiga dasset har rivits men i övrigt är fyrplatsens bebyggelse intakt. Tillsammans med odlingslotter, gångsystem och hamn tecknar byggnaderna en tydlig bild av livet på en fyrplats under gångna sekler.

En västkustssymbol med höga upplevelsevärden

Måseskär är med dess karaktäristiska vit- och rödrutiga järntorn idag en av västkustens mest kända fyrplatser. Den gamla Heidenstamsfyren har blivit en symbol för såväl Orust skärgård som för västkusten i helhet. Många har och har haft en relation till fyren, vilket synliggjordes i det lokala engagemang som uppstod i samband med

avbemanning av fyrplatsen och en potentiell rivning av den gamla fyren år 1978. Intressegruppen "Rädda Måseskär" bildades i syfte att bevara fyr och fyrplats. Några år senare omvandlas gruppen till en stiftelse som i utbyte mot underhåll och ett tillgängliggörande av fyrplatsen för allmänheten fick arrendera den gamla fyren och bebyggelsen av Sjöfartsverket. Under det sena 1900-talet vidareutvecklades Måseskär till en plats för viss turism och rekreation. Utvecklingen synliggörs i de av stiftelsen uppförda byggnaderna på öns östra sida, en bastu- och duschbyggnad samt en något större byggnad för utställning. Även nybyggnaden av fyrmuseibyggnaden (alternativt den genomgripande ombyggnaden av fotogenboden) och ombyggnaden av tvätt- och bagarstugan ingår i denna utveckling. Måseskär är en naturskön plats med ett rikt djur- och naturliv. Öns höga rekreations- och upplevelsevärden ger goda förutsättningar för utveckling av det statliga byggnadsminnet och förmedling av fyrplatsens historia och kulturhistoriska värden.

Historik

Runt 1800-talets mitt hade industrialiseringen av Sverige tagit fart med ökad handelssjöfart till följd. Ansvarig för utbyggnaden av fyrsystemet blev löjtnanten och ingenjören Gustaf von Heidenstam. År 1856 hade han färdigställt ett fullständigt förslag till landets fyrsystem. Två år senare utnämndes han till överingenjör vid lots- och fyrinrättningen. Kommande år reste Heidenstam runt i landet för att planera och övervaka utbyggnaden. Sommaren 1863 tillbringade han i Bohuslän för att planera tre av västkustens fyrbyggen: Väderöbod, Pater Noster och Måseskär. Heidenstam, inspekterade Måseskär i augusti 1863 och tog därefter beslut om uppförandet av en fyr på ön. Fyren tändes den 9 oktober år 1865. Fyren var utrustad med 2:a ordn. lins och en treveckig moderatörlampa för rovolja med rött lampglas. Fyrljusets karaktär var ett fast rött sken med en lysvidd på 12 m. Linsen roterade med hjälp av lod och urverk och var kvicksilverlagrad.

Järnkonstruktionen gjorde det möjligt att vid behov relativt enkelt demontera och flytta fyren, vilket inte var helt ovanligt. Vidare var järnfyrarna mindre kostsamma att tillverka jämfört med en stenkonstruktion. Heidenstam hade följt utvecklingen av järnfyrar och under det sena 1850-talet fick han möjlighet att konstruera de två första svenska fyrarna med en stomme av järn, dubbelfyrarna på Gotska Sandön från 1859. På skånska Sandhammaren uppfördes år 1862 de två första exemplaren av fyrtypen som kom att bli känd som Heidenstamsfyren. Fyren utgjordes av ett järntorn omgivet av en öppen fackverkskonstruktion i gjutet och smitt järn. Den öppna konstruktionen kunde bättre än något annat torn parera vågor och vind, vilket sannolikt spelade in när Heidenstam och hans ingenjörer år 1864 ritade en fyr till den stormutsatta ön Måseskär. Året därpå inleddes arbetet med en Heidenstamsfyr i Eriksbergs Mekaniska Verkstad i Göteborg.

Medan fyren tog form i verkstaden arbetade bergsprängare, stenhuggare, timmermän, murare och en smed på ön, dels med förberedelser för fyren, dels med ett bostadshus för fyrbetjäningen, en redskapsbod och en matkällare. Bostadshuset prefabricerades till delar i en snickerifabrik för att sedan monteras ihop på plats. Heidenstams fyringenjör Carl Carlsson var på plats under bygget. I juli kunde han rapportera att bostadshuset var upptimrat till

takstolarna, att brunnen var färdigsprängd och stensatt samt att redskapsbodens fasader hade strukits med rödfärg av tran. Några dagar senare meddelade Carlsson att fyrtornet var färdigmonterat i verkstaden. Lysningsapparaten var beställd från Lepaute i Paris. Efter att ha synats av Heidenstam demonterades fyrtornet och fraktades i delar till ön. Det 21,7 m höga, rödmålade tornet kom att bli den fjärde Heidenstamsfyren att uppföras och den första på västkusten. Mellan Sandhammarens två fyrar och Måseskär hade Heidenstam hunnit uppföra Häradsjär fyr i havsbandet utanför Valdemarsvik.

Delar av Måseskär fyrs järnkonstruktion utfördes galvad. Fyren var sannolikt en av de första större föremål, eller konstruktioner, som försågs med den rostskyddande behandlingen. På toppen av järntornet placerades en lanternin med ett kupoltak i koppar, prytt med dekorativa lejonhuvuden.

För skötsel av fyrlyjus, fyr och fyrplats krävdes en relativt stor arbetsstyrka. Ytterst ansvarig var fyrmästaren, som också stod högst i rang. Under sig hade han en fyrvaktare och ett fyrbiträde. Den förste fyrmästaren att tillträda på Måseskär var Alexander Matsson. Fyrvaktare var Johannes Börjesson och fyrbiträde Johan August Jonsson. Det var brukligt att fyrbemanningsfamiljer flyttade med till fyrplatsen. När Måseskär fyr togs i bruk flyttade åtta personer in i det till storlek ganska blygsamma bostadshuset.

Kvinnorna skötte hemmet och barnen. Det var omöjligt för barnen att ta sig till någon skola i fyrplatsens eka. I stället anordnades så kallade lotsbarnskolor med en lärarinna som i perioder bodde och undervisade i fyrbemannings bostadshus. Måseskär fick en lotsbarnskola 1881 då ett vindsrum inreddes för fyrplatsens första lärarinna. I det lilla rummet skulle lärarinnan både bo och undervisa fyrplatsens barn. Att införskaffa matvaror var besvärligt och kunde bara göras när vädret tillät. En välfylld matkällare var därför viktig. Familjerna odlade också själva i den mån det var möjligt på den karga, ofta vindpinade ön. Odlingslotter med matjord från fastlandet anlades. För att skydda dem mot vind och djur hägnades de in med kallmurade stenmurar.

Den för sjöfarten viktiga mistsignaleringsen utfördes på Måseskär ursprungligen med hjälp av en gonggong. 1873 ersattes gonggongen av två sexpundiga kanoner av Aschlings modell på lavetter. Tio år senare, 1883, uppfördes ett maskinhus i tegel på öns södra del. I byggnaden installerades en koleldad ångmaskin och en ångmistsirén. För att få vatten till ångan sprängdes en damm i berget strax nordöst om byggnaden. Eftersom det tog ett par timmar att elda upp trycket till ångsirrén sköts det under tiden med kanonerna varje kvart. År 1916 installerades en ny mistsirén som tidigare varit placerad på fyrplatsen Understen. Ångmaskinen ersattes av en råoljedriven motor tillverkad av Avance. Tilliten till den nya tekniken var inte fullständig och därför behölls kanonerna ända fram till 1925. En av kanonerna fick stå kvar och finns än idag placerad strax nordväst om maskinhuset.

Under 1800-talets senare del tillkom fler byggnader på Måseskär.

Ett maskinhus uppförs på öns södra del år 1883. Mellan fyren och kanonplatsen uppfördes en krutbod för förvaring av det krut som kanonerna krävde. Kring förra sekelskiftet tillkom en tvätt- och bagarstuga placerad i anslutning till

en damm väster om redskapsboden. Byggnaden var utrustad med stor bakugn och byckar som bör ha underlättat för fyrplatsens kvinnor i deras dagliga bestyr.

Under 1880-talet installerades en lamnåbb för fotogen i fyren och i samband med det tillkom troligtvis en fotogenbod strax sydväst om fyren. Fotogenboden utfördes lika Lotsverkets övriga fotogenbodar vid tiden med pulpettak och små fönster i gavlarna. Byggnadens baksida var fönsterlös medan framsidan utrustades med flertalet portar. År 1928 utökades fyrbemanningen och bostadshuset byggdes ut mot norr i syfte att tillskapa ytterligare en lägenhet.

Under 1930-talet inleddes folkhemsepoken i Sverige. Det gjordes stora satsningar på bättre bostäder med högre boendestandard. På Måseskär kom det att dröja fram till 1950-talet innan det då tämligen omoderna bostadshuset moderniserades. År 1956 genomfördes en genomgripande renovering och standardhöjning. Vattenklosetter installerades i husets samtliga lägenheter. Tidigare hade familjerna varit hänvisade till ett dass strax nordväst om tvätt- och bagarstugan. Kakelugnar och vedspisar revs ut och ersattes av ett vattenburet värmesystem. I köken monterades vattenmantlade kökspannor och emaljerade spisar. Funktionalismen hade slagit igenom på bred front. Inredningen skulle vara rationell och lättstädad. Merparten av lägenheternas profilerade socklar och foder revs ut och ersattes av släta. Väggar och tak kläddes in med skivmaterial. Även spegeldörrarna skivkläddes eller byttes ut och försågs med ny förnicklad beslagning. Platsbyggd köks- och garderobsinredning byggdes och utrustades med släta luckor. En liknande renovering genomfördes i maskinhuset men där fick fyrbemanningen nöja sig med ett utedass i anslutning till den östra gaveln. En förutsättning för modernisering av fyrplatsen var elektricitet. El drogs ut till Måseskär i början av 1950-talet. I fyren som då var utrustad med Luxljus från 1909 monterades en glödlampa. Några år senare installerades också en lokal telefonanläggning, vilket tillät snabb kontakt mellan maskinhuset och bostadshuset.

När AGA-ljuset introducerades i början av 1900-talet krävdes inte längre konstant tillsyn av fyrljuset och ett antal svenska fyrplatser kunde avbemannas. Redan under 1950-talet inleddes en diskussion kring en avbemannning av Måseskär fyrplats. Dåvarande lotsdirektör avrådde med hänvisning till de svåra förutsättningar kring ön, strandningar hade förekommit, samt den relativt låga standarden vad gällde utkiksmöjligheter och lotsningsfrekvens på den närbelägna Karingöns lotsplats. Man oroade sig även för mistsignaleringen och strömvabrott. Frågan om avbemannning av Måseskär bordlades tills vidare. I början av 1960-talet arbetade Sjöfartsverket febrilt med utveckling av en dimdetektor för automatisering av mistsignalering. År 1963 kunde patent tas på en svensk dimdetektor som blev en stor framgång och såldes världen över. I Sverige innebar dimdetektorn sjösättning av ett stort avbemanningsprojekt. Ett sextiototal fyrar, Måseskär inräknat, skulle automatiseras i syfte att drastiskt minska driftkostnaderna.

Under 1970-talet var fyren och fyrplatsens övriga byggnader i dåligt skick. Något större underhåll hade inte utförts på grund av den planerade avbemanningen. Fyren undersöktes och det kunde konstateras att den inte kunde inrymma den nödvändiga apparaturen för automatisering och avbemannning. Skicket och fyrens bristande förmåga

till anpassning för ny teknik resulterade i ett beslut om en ny automatiserad fyr på Måseskär. Den nya fyren som utgjordes av ett vitt, betydligt lägre torn i fiberarmerad hårdplast lyftes på plats med helikopter 1978. Mistsignaleringen automatiserades med en nautofon styrd av dimdetektor. Måseskär fyrplats kunde efter drygt hundra år i drift avbemannas. Den gamla Heidenstamsfyren var nu släckt och stod rostangripen utan användning. En rivning stundade.

Fyren hade blivit en stark symbol för den omgivande skärgårdsbygden och många var de som hade en relation till det röd- och vitrutiga järntornet (1869 hade vita fält målats på den röda fyrens västra sida i syfte att särskilja den från Heidenstamsfyren Pater Noster och Väderöbod). År 1978 bildades en intressegrupp som kom att verka för fyrens bevarande, "Rädda Måseskär". År 1983 ombildades gruppen till en stiftelse med mål att främja vård, uppfostran och undervisning av barn och ungdomar inom sjömanskap, navigering och sjöräddning samt forskning om natur och miljö. År 1988 skrevs ett arrendeavtal mellan stiftelsen och Sjöfartsverket. Stiftelsen tilläts arrendera byggnaderna och den gamla fyren i utbyte mot vård och underhåll. Fyrplatsen skulle bevaras i ursprungligt skick och hållas öppen för allmänheten. En omfattande renovering av Heidenstamsfyren och övriga byggnader genomfördes.

Bekvämligheter som dusch saknades länge på Måseskär. Stiftelsen, som även nyttjade fyrplatsen som semesterviste, lät under det sena 1900-talet bygga en mindre byggnad med bastu och dusch på öns östra sida. I närheten av denna uppfördes även en byggnad för utbildning och utställning med fokus på natur och miljö. Den gamla fotogenboden revs, alternativt byggdes om fullständigt, och ersattes av en liten byggnad för ett enklare fyrmuseum. Den tidigare tvätt- och bagarstugan byggdes om för att kunna inrymma ett övernattningsrum och dusch. Bakugn och bykkrar revs och entrén flyttades från den södra fasaden till den västra.